

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 listopada 2015 roku

Sąd Okręgowy w Częstochowie I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Katarzyna Sidyk

Protokolant: Magdalena Adamus

po rozpoznaniu w dniu 10 listopada 2015 roku w Częstochowie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. M., T. J., M. Z., S. C. i P. M.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda J. M. kwotę 20 000 zł (dwadzieścia tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 10 lipca 2013 roku do dnia 22 grudnia 2014 roku, 8% w stosunku rocznym od dnia 23 grudnia 2014 roku i kolejnymi ustawowymi odsetkami w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty;
2. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda J. M. kwotę 7 500 zł (siedem tysięcy pięćset złotych) wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 10 lipca 2013 roku do dnia 22 grudnia 2014 roku, 8% w stosunku rocznym od dnia 23 grudnia 2014 roku i kolejnymi ustawowymi odsetkami w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty;
3. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda J. M. kwotę 1 400 zł 62 gr (jeden tysiąc czterysta złotych sześćdziesiąt dwa grosze) wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 10 lipca 2013 roku do dnia 22 grudnia 2014 roku, 8% w stosunku rocznym od dnia 23 grudnia 2014 roku i kolejnymi ustawowymi odsetkami w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty;
4. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda T. J. kwotę 10 000 zł (dziesięć tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 10 lipca 2013 roku do dnia 22 grudnia 2014 roku, 8% w stosunku rocznym od dnia 23 grudnia 2014 roku i kolejnymi ustawowymi odsetkami w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty;
5. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda T. J. kwotę 445 zł 21 gr (czterysta czterdzieści pięć złotych dwadzieścia jeden groszy) wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 10 lipca 2013 roku do dnia 22 grudnia 2014 roku, 8% w stosunku rocznym od dnia 23 grudnia 2014 roku i kolejnymi ustawowymi odsetkami w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty;
6. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki M. Z. kwotę 10 000 zł (dziesięć tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 10 lipca 2013 roku do dnia 22

grudnia 2014 roku, 8% w stosunku rocznym od dnia 23 grudnia 2014 roku i kolejnymi ustawowymi odsetkami w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty;

7. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki M. Z. kwotę 509 zł 32 gr (pięćset dziewięć złotych trzydzieści dwa grosze) wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 10 lipca 2013 roku do dnia 22 grudnia 2014 roku, 8% w stosunku rocznym od dnia 23 grudnia 2014 roku i kolejnymi ustawowymi odsetkami w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty;

8. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki S. C. kwotę 10 000 zł (dziesięć tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 10 lipca 2013 roku do dnia 22 grudnia 2014 roku, 8% w stosunku rocznym od dnia 23 grudnia 2014 roku i kolejnymi ustawowymi odsetkami w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty;

9. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki S. C. kwotę 509 zł 32 gr (pięćset dziewięć złotych trzydzieści dwa grosze) wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 10 lipca 2013 roku do dnia 22 grudnia 2014 roku, 8% w stosunku rocznym od dnia 23 grudnia 2014 roku i kolejnymi ustawowymi odsetkami w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty;

10. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda P. M. kwotę 10 000 zł (dziesięć tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 10 lipca 2013 roku do dnia 22 grudnia 2014 roku, 8% w stosunku rocznym od dnia 23 grudnia 2014 roku i kolejnymi ustawowymi odsetkami w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty;

11. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda P. M. kwotę 509 zł 32 gr (pięćset dziewięć złotych trzydzieści dwa grosze) wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 10 lipca 2013 roku do dnia 22 grudnia 2014 roku, 8% w stosunku rocznym od dnia 23 grudnia 2014 roku i kolejnymi ustawowymi odsetkami w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty;

12. oddała powództwo w pozostałej części;

13. koszty procesu pomiędzy stronami wzajemnie znosi;

14. nakazuje pobrać od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Częstochowie kwotę 6 266 zł (sześć tysięcy dwieście sześćdziesiąt sześć złotych) tytułem zwrotu kosztów sądowych, których powodowie nie mieli obowiązku uiścić w części, co do której powództwo zostało uwzględnione;

15. odstępuje od ściągnięcia z zasądzonych na rzecz powodów roszczenia kosztów sądowych w części, co do której powództwo zostało oddalone.

Sygn. akt IC 271/13

UZASADNIENIE

Powód J. M. w pozwie z dnia 10 lipca 2013 roku (data złożenia w placówce pocztowej) wnosił o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.:

1. kwoty 50 000 zł tytułem zadośćuczynienia po śmierci żony wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu;
2. kwoty 2 510 zł 96 gr tytułem skapitalizowanych odsetek za okres od dnia 17 lutego 2013r. do dnia 9 lipca 2013r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu;
3. kwoty 25 000 zł tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci żony wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu;

4. kwoty 1 255 zł 48 gr tytułem skapitalizowanych odsetek za okres od dnia 17 lutego 2013r. do dnia 9 lipca 2013r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu.

Powód T. J. w tym samym pozwie wnosił o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.:

1. kwoty 20 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę na skutek śmierci matki wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu;
2. kwoty 890 zł 41 gr tytułem skapitalizowanych odsetek za okres od dnia 6 marca 2013r. do dnia 9 lipca 2013r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu.

Powódka M. Z. w tym samym pozwie wносиła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.:

1. kwoty 20 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę na skutek śmierci matki wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu;
2. kwoty 1 004 zł 38 gr tytułem skapitalizowanych odsetek za okres od dnia 17 lutego 2013r. do dnia 9 lipca 2013r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu.

Powódka S. C. również wносиła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.:

1. kwoty 20 000 zł tytułem zadośćuczynienia po śmierci matki wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu;
2. kwoty 1 004 zł 38 gr tytułem skapitalizowanych odsetek za okres od dnia 17 lutego 2013r. do dnia 9 lipca 2013r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu.

Powód P. M. w pozwie z dnia 10 lipca 2013 roku wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.:

1. kwoty 20 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę na skutek śmierci matki wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu;
2. kwoty 1 004 zł 38 gr tytułem skapitalizowanych odsetek za okres od dnia 17 lutego 2013r. do dnia 9 lipca 2013r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu.

Powodowie wnieśli również o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego i opłaty skarbowej od pełnomocnictw.

W uzasadnieniu pozwu powodowie podali, że w dniu 29 czerwca 2002 roku w B. na ul. (...) doszło do wypadku komunikacyjnego. Sprawca wypadku I. P., kierujący samochodem marki F. (...) o numerze rejestracyjnym (...), będąc w stanie nietrzeźwości, naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym i potrafił pieszą O. M., która zmarła na skutek odniesionych ran. Sprawca wypadku I. P. został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w Częstochowie z dnia 19 października 2004r., sygn. akt IV K 397/04. Zmarła O. M. była żoną i matką powodów, a zatem należała do członków najbliższej rodziny strony powodowej. W chwili śmierci miała 51 lat. Była osobą bardzo energiczną i aktywną, stanowiła ogniwo łączące całą rodzinę. Powód J. M. do chwili obecnej nie pogodził się ze śmiercią żony. Szczęśliwe małżeństwo powoda trwało 16 lat, żona doskonale radziła sobie z codziennymi problemami i służyła dobrą radą. Obecnie powód odczuwa ogromną pustkę i ból. Ponadto, zmarła przyczyniała się do utrzymania domu pod względem finansowym. Była zatrudniona w Zespole (...), pracowała by utrzymać dom i zapewnić swojej rodzinie byt. Po śmierci O. M. rodzina zmarłej znalazła się w ciężkiej sytuacji życiowej. Powód T. J., syn zmarłej, jest osobą niepełnosprawną, jako dziecko w wyniku wypadku, tj. wypadnięcia z pociągu, doznał poważnych obrażeń ciała. Przed śmiercią matki powód zamieszkiwał z nią pod jednym dachem, to matka nauczyła go wszystkiego,

przekazując swoje bogate doświadczenie życiowe. Gdy w życiu powoda pojawiły się własne dzieci, powód odczuwał tym bardziej brak matki, żal i smutek, że nie mógł ich jej pokazać. Po śmierci matki, życie powoda bardzo się zmieniło, rodzina i dom nigdy nie były już takie same. M. Z. i S. C. również od zawsze były blisko związane z matką. Nie mogły uwierzyć, że odeszła osoba, z którą były bardzo mocno zżyte. Powódka M. Z. musiała zażywać lekarstwa na uspokojenie, nie była w stanie zajmować się własną rodziną. Powódka S. C. również przeżyła silny wstrząs, często płakała, nie docierały do niej słowa lekarzy, że mama nie żyje. Powód P. M. w chwili śmierci matki miał zaledwie 16 lat. Kilka chwil po zdarzeniu powód znalazł się na miejscu wypadku, widział matkę leżącą na ulicy, płakał, wciąż myślał że zdoła ją uratować. Powód jest osobą skrytą i przeżywa wszelkie emocje wewnątrz siebie. Po śmierci matki jeszcze bardziej zamknął się w sobie. Zmarła była dla niego wsparciem i pomagała mu iść przez życie, co nabiera szczególnego znaczenia ze względu na występowanie u powoda lekkiego upośledzenia umysłowego. Matka pomagała powodowi wykonywać szereg codziennych obowiązków, uczyła go. Po jej śmierci powód poczuł się zupełnie bezradny. Powodowie zgłosili szkodę pozwanemu, który odmówił wypłaty zadośćuczynienia i odszkodowania powołując się na wyłączną winę poszkodowanej w zaistnieniu wypadku. Powodowie zakwestionowali to stanowisko podnosząc, że przyczynienie zmarłej do powstania szkody można określić maksymalnie na poziomie 30%. Kwoty dochodzone pozwem uwzględniają to przyczynienie. Żądanie skapitalizowanych odsetek powodowie uzasadnili faktem opóźnienia ze strony pozwanego w wypłacie im świadczeń licząc od daty po upływie 30 dni od dnia zawiadomienia o szkodzie i wezwania do zapłaty (k. 2-16).

W toku procesu, powodowie zmienili stanowisko odnośnie wysokości przyczynienia się poszkodowanej do zaistnienia wypadku. Wskazali, że w ich ocenie zmarła O. M. przyczyniła się do zaistnienia przedmiotowego zdarzenia w 50%, podkreślając, że kwoty dochodzone pozwem uwzględniają już przyczynienie się zmarłej do szkody w wysokości 50% (k. 205-208).

Pozwany (...) Spółka Akcyjna w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz od powodów kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew pozwany podał, że odmówił wypłaty odszkodowania, ponieważ ustalono istnienie przesłanki egzoneracyjnej w postaci wyłącznej winy poszkodowanej O. M.. Swym zachowaniem O. M. naruszyła zasady bezpieczeństwa ruchu drogowego, nie ustąpiła pierwszeństwa pojazdom i wywołała zaistnienie wypadku drogowego. Jednocześnie kierującemu pojazdem marki F. nr rej. (...) nie można zarzucić naruszenia przepisów ruchu drogowego, jedynym jego naruszeniem było kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwości, za co został skazany wyrokiem karnym. Stan nietrzeźwości oskarżonego nie miał jednak wpływu na możliwość uniknięcia wypadku. Wyłączną winę za jego spowodowanie ponosi piesza, która przechodziła przez jezdnię w miejscu niedozwolonym i wkroczyła na jezdnię za przeszkodą w postaci samochodu ciężarowego, który uniemożliwił dostrzeżenie przez pieszą pojazdów poruszających się z przeciwka. Pozwany na wypadek odmowy uznania przez sąd istnienia przesłanki wyłącznej winy O. M., postawił także zarzut znacznego przyczynienia się poszkodowanej do powstania szkody, co powinno w ocenie pozwanego, skutkować obniżeniem obowiązku odszkodowawczego o 90%. Dodatkowo, pozwany zarzucił niedopuszczalność żądania zadośćuczynienia opartego na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 k.c. w odniesieniu do sytuacji, w której wypadek miał miejsce przed 3 sierpnia 2008r. Pozwany podniósł również zarzuty dotyczące wysokości żądanych świadczeń. Zarzucił nadto, że powód J. M. nie wykazał znacznego pogorszenia swojej sytuacji życiowej po śmierci żony. Powód prowadzi samodzielne życie, ma źródło utrzymania i dysponuje możliwościami zarobkowymi. Pozwany nie uznał też żądań w zakresie roszczeń o zapłatę skapitalizowanych odsetek ustawowych. (k. 115-122).

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 29 czerwca 2002 roku około 8.25 w B. na ulicy (...) doszło do wypadku drogowego. Piesza O. M. wyszła z miejsca zamieszkania przy ulicy (...) i następnie skręciła w ulicę (...). Kierowała się w stronę przystanku autobusowego. Przeszła kilkanaście metrów prawym (dla niej) chodnikiem, po czym wkroczyła na jezdnię i przekraczała ją z lewej strony na prawą w stosunku do kierunku jazdy samochodu F. (...) nr rej. (...), kierowanego przez I. P., będącego w stanie nietrzeźwości.

O. M. weszła na jezdnię zza przejeżdżającego samochodu ciężarowego, w miejscu zabronionym. Powodem mógł być fakt, że po drugiej stronie jezdni tylko w tym miejscu chodnik nie był zasłonięty krzakami. Gdy O. M. znalazła się na drugiej połowie jezdni i dostrzegła nadjeżdżający samochód F. (...), to próbowała z powrotem zejść ku osi jezdni. Kierowca F. (...) awaryjnie hamował, jednak nie zdołał uniknąć potrącenia pieszej. O. M. została uderzona przednim lewym narożnikiem samochodu, ze skutkiem śmiertelnym. Zmarła w szpitalu w dniu 30 czerwca 2002 roku.

Bezpośrednim powodem zaistnienia wypadku było nieodpowiednie zachowanie się na drodze przez pieszą O. M.. Natomiast kierujący samochodem F. (...) I. P. przyczynił się do zaistnienia wypadku. Stopień przyczynienia kierowcy należy określić na 25%.

Nieprawidłowości w zachowaniu pieszej O. M. polegały na tym, że weszła na jezdnię zza przeszkody, przekraczała jezdnię w miejscu zabronionym, nie zachowała szczególnej ostrożności oraz nie ustąpiła pierwszeństwa przejazdu kierowcy samochodu F. (...).

Natomiast kierujący samochodem F. I. P. zbyt późno lub z wydłużonym czasem zareagował na obecność pieszej na jezdni. Powodem mógł być stan nietrzeźwości. Miało to związek przyczynowy z zaistnieniem wypadku. Gdyby bowiem I. P. zareagował poprawnie, to co prawda nie zatrzymałby samochodu przed miejscem wypadku, lecz piesza zdążyłaby zejść z toru jazdy F. (...).

Wyrokiem z dnia 19 października 2004 roku Sąd Rejonowy w Częstochowie w sprawie IV K 397/04 uznał oskarżonego I. P. za winnego tego, że w dniu 29 czerwca 2002 roku około godziny 8.25 w B. kierował samochodem marki F. (...) o nr rej. (...) znajdując się w stanie nietrzeźwości – 1,14 mg/l – 1,13 mg/l, czym wyczerpał dyspozycję art. 178a §1 k.k. i za to na podstawie art. 178a §1 k.k. wymierzył mu karę jednego roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat tytułem próby, grzywnę i orzekł wobec niego zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 3 lat.

Wyrokiem z dnia 6 maja 2005 roku Sąd Okręgowy w Częstochowie w sprawie VII Ka 164/05 utrzymał w mocy zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w Częstochowie z dnia 19 października 2004 roku

/ **dowód:** wyrok Sądu Rejonowego w Częstochowie z dnia 19 października 2004r. (k. 203 akt IV K 397/04), odpis wyroku (k. 61-62), wyrok Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 6 maja 2005r. (k. 245 akt IV K 397/04), opinia pisemna biegłych sądowych P. N. i J. N. wydana w ramach Biura (...) s.c. w T. (k. 168-193), ustna opinia uzupełniająca (nagranie, adnotacje k. 331)/

Powód J. M. zawarł związek małżeński z O. M. w dniu 1 lutego 1986 roku. Powód w momencie wypadku żony miał 46 lat (ur. (...)). Małżonkowie zamieszkiwali razem z synami P. M. i T. J.. Od lat 80-tych O. M. pracowała w szpitalu na stanowisku salowej. Od 1 sierpnia 1990 roku miała podpisaną umowę o pracę z Zespołem Szpitali Miejskich SP ZOZ w C. i wykonywała pracę w szpitalu przy ul. (...). W 1998 roku otrzymała gratyfikację jubileuszową po 20 latach pracy. Przed wypadkiem zarabiała około 1 000 zł netto. Jej mąż J. M. zatrudniony był wówczas w zakładzie masarskim jako pomocnik masarza i otrzymywał wynagrodzenie w kwocie około 1 300 – 1 400 zł netto. Za 2001 roku O. M. osiągnęła dochód w kwocie 13 268 zł 91 gr, natomiast J. M. w zeznaniu podatkowym wykazał dochód w kwocie 14 200 zł.

Powód J. M. był silnie emocjonalnie związany z żoną. Większość czasu spędzał z żoną. Wszystkie Święta, uroczystości obchodzili razem. Powód pamiętał o różnych rocznicach, na Dzień Kobiet kupował żonie srebrną biżuterię. Powód miał jednak problem z nadużywaniem alkoholu. O. M. natomiast dbała o męża, pilnowała go, kontrolowała picie alkoholu przez męża, motywowała go do pracy zawodowej i doradzała mu. O. M. sama nie piła alkoholu, mąż i inni członkowie rodziny wiedzieli, że jest „wrogiem” alkoholu. Za życia żony, powód pił mniej, śmierć żony nasiliła ten istniejący już u powoda problem alkoholowy. Pozbawiony wsparcia i kontroli ze strony żony powód zaczął jeszcze bardziej nadużywać alkoholu. Po jakimś czasie po śmierci żony powód stracił pracę. Umowa o pracę została z nim rozwiązana za porozumieniem stron, przyczyną jednak jej rozwiązania były problemy powoda z alkoholem.

O. M. dbała też na co dzień o porządek w mieszkaniu, zajmowała się przygotowywaniem posiłków, sprząaniem, praniem. Gdy żyła, dom był bardziej zadbane, wysprzątany, po jej śmierci powód zaczął zaniedbywać się i przestał dbać o porządek. Śmierć żony negatywnie wpłynęła również na kontakty powoda z innymi członkami rodziny. Osłabiła więzi powoda z dziećmi pochodzącymi z wcześniejszych związków żony.

Strata żony była dla powoda ciężkim przeżyciem psychicznym. Powód po śmierci żony nie podjął leczenia psychiatrycznego, ani terapii psychologicznej. Pozbawiony jednak wsparcia i nadzoru przestał kontrolować swoje zachowanie, zwłaszcza - jak wskazano - zaczął w większym stopniu nadużywać alkoholu. W dacie badania w toku procesu przez biegłych u powoda występował już zaawansowany proces uzależnienia od alkoholu, wobec którego był on bezkrytyczny. W następstwie śmierci żony nie wystąpił u powoda trwałe lub długotrwałe uszczerbek na zdrowiu, nie wymagał też leczenia psychiatrycznego w związku ze śmiercią żony.

Powód po śmierci żony zakupił pomnik na grób żony za 5 000 zł i chodził na cmentarz raz w miesiącu, dbał o grób żony, sprzątał go, mył nagrobek.

/ **dowód** : odpis skrócony aktu małżeństwa powoda (k. 59), odpis zeznania o wysokości osiągniętego dochodu w roku podatkowym 2001 (k. 92-93), odpis zaświadczenia z dnia 11 lipca 2002r. (k. 96), odpis pisma z dnia 10 listopada 1998r. (k. 94), opinia biegłej sądowej z zakresu psychiatrii lek. med. A. P. i biegłej sądowej z zakresu psychologii W. G. (k. 287-288), zeznania powoda J. M. (nagranie, adnotacje k. 332-334), zeznania powódki S. C. (nagranie, adnotacje k. 335), zeznania powoda T. J. (nagranie, adnotacje k. 336)/

Powódka S. C. miała 27 lat (ur. (...)) w dacie wypadku mamy O. M.. Nie zamieszkiwała z matką. Od 1 czerwca 1996 roku powódka pozostaje w związku małżeńskim z G. C., ma dwoje dzieci w wieku 12 i 16 lat, jedno z dzieci jest niepełnosprawne.

Powódka miała bardzo dobre relacje z matką, traktowała ją jako swoją podporę, odwiedzała ją co drugi, co trzeci dzień, zwierzała się jej, razem wychodziły na zakupy. W niedzielę chodziła do mamy na obiad z mężem. Matka organizowała chrzciny starszego dziecka powódki. Powódka spędzała każde Ś. wraz z rodziną w domu u matki. Powódka była związana emocjonalnie ze swoją matką O. M.. Były to więzi silne i trwałe polegające na wsparciu, zaufaniu, doradztwie i bezpośrednim kontakcie ze sobą.

Śmierć matki w wypadku komunikacyjnym spowodowała u powódki cierpienie psychiczne, żal i smutek. Stan ten trwał u powódki około pół roku. W tym czasie wspierał ją mąż. Powódka nie podjęła leczenia psychiatrycznego, ani nie korzystała z terapii psychologicznej. Śmierć matki nie wywołała u powódki zaburzeń psychicznych, miała natomiast wpływ na jej funkcjonowanie, zwłaszcza w sferze życia osobistego. Powódce brak było obecności matki i wsparcia, którego wcześniej doświadczała ze strony matki. W sferze życia rodzinnego, po śmierci matki, nastąpiło u powódki osłabienie więzi rodzinnych i kontaktów z ojczymem J. M. i przyrodnim bratem P. M..

Powódka aktualnie w związku ze śmiercią matki nie wymaga leczenia psychiatrycznego ani terapii psychologicznej, a rokowania na przyszłość są dobre. W następstwie śmierci matki nie wystąpił u powódki długotrwałe lub trwałe uszczerbek na zdrowiu. Powódka chodzi na cmentarz na grób matki raz, dwa razy w miesiącu, często też o niej myśli.

/ **dowód** : odpis skrócony aktu urodzenia powódki S. C. (k. 53), opinia biegłej sądowej z zakresu psychiatrii lek. med. A. P. i biegłej sądowej z zakresu psychologii W. G. (k. 235-236), zeznania powódki S. C. (nagranie, adnotacje k. 334-335), zeznania powoda J. M. (nagranie, adnotacje k. 332-334)/

Powódka M. Z. w dacie wypadku mamy miała 31 lat (ur. (...)). Nie zamieszkiwała z matką. Od 30 grudnia 1995 roku powódka pozostaje w związku małżeńskim z J. Z., z tego związku ma dwoje dzieci w wieku 20 lat i 15 lat. Powódka ma jeszcze jedno dorosłe dziecko będące w wieku 26 lat z pierwszego związku małżeńskiego.

Powódka M. Z. była silnie emocjonalnie związana z matką O. M., miała z nią bardzo dobre relacje. Przede wszystkim, matka wspierała córkę w związku z trudnościami życiowymi wynikającymi z faktu nadużywania alkoholu przez męża

powódki. Matka udzielała córce schronienia, gdy ta uciekała z domu z dziećmi z powodu pijaństwa męża. Więzy między matką a córką polegały zatem na wsparciu psychicznym powódki ze strony matki, ochronie przed negatywnymi zdarzeniami, doradztwie, bezpośrednim kontakcie i zaufaniu. Ponadto, matka wspierała powódkę finansowo, robiła nieraz zakupy, głównie żywnościowe, dla powódki i jej dzieci.

Śmierć matki w wypadku komunikacyjnym wywołała u powódki cierpienia psychiczne i okresowo nasiliła istniejące u powódki dolegliwości typu nerwicowego, co skłoniło powódkę do szukania pomocy u lekarza psychiatry przez okres około 3 miesięcy. Strata matki wpłynęła negatywnie na funkcjonowanie powódki, której z chwilą śmierci matki zabrakło wsparcia i pomocy. Powódka czuła żal i osamotnienie, osłabieniu uległy również jej kontakty i więzi z ojczymem i przyrodnim bratem.

Powódka M. Z. w związku ze śmiercią matki nie wymaga leczenia psychiatrycznego ani terapii psychologicznej. Natomiast wskazane byłoby podjęcie przez powódkę terapii psychologicznej w związku z trudną sytuacją życiową spowodowaną alkoholizmem męża. Powódka jest bowiem osobą współuzależnioną, czego sobie nie uświadamia. W następstwie śmierci matki nie wystąpił u powódki długotrwały lub trwały uszczerbek na zdrowiu.

Powódka chodzi na cmentarz na grób mamy średnio raz w miesiącu, raz na dwa miesiące.

/ **dowód:** odpis skrócony aktu urodzenia powódki (k. 55), odpis skrócony aktu małżeństwa powódki (k. 56), opinia biegłej sądowej z zakresu psychiatrii lek. med. A. P. i biegłej sądowej z zakresu psychologii W. G. (k. 238-239), zeznania powódki M. Z. (nagranie, adnotacje k. 355-356), zeznania powoda J. M. (nagranie, adnotacje k. 332-334)/

Powód T. J. w chwili śmierci matki miał 20 lat (ur. (...)). W dacie wypadku powód zamieszkiwał wraz z matką O. M. i ojczymem J. M. oraz przyrodnim bratem P. M.. Po śmierci matki, powód mieszkał z ojczymem około roku czasu, potem wyprowadził się, gdyż ich relacje nie były już tak bliskie jak za życia O. M.. W dniu 29 października 2005 roku powód T. J. zawarł związek małżeński z A. J., z tego związku ma dwoje dzieci w wieku 14 i 10 lat. Powód rozstał się z żoną, ale utrzymuje kontakt z dziećmi. Obecnie pozostaje w związku konkubenckim, z którego ma jedno dziecko.

Powód w dzieciństwie, mając 5 lat, uległ poważnemu wypadkowi, w okresie leczenia i rehabilitacji cały czas opiekowała się nim mama. Powód nadal jako osoba dorosła pamięta troskę mamy i opiekę, którą wówczas go otaczała.

Powód miał bliskie i ciepłe relacje z matką. Udał się niezwłocznie na miejscu zdarzenia, zareagował silnie uczuciowo na informację o wypadku matki, funkcjonariusz Policji musiał go powstrzymać przed atakiem na kierowcę samochodu, który ją potrafił. Widok matki leżącej na asfalcie, porozrzucanych zakupów i butów na miejscu zdarzenia, bardzo poruszył powoda. Powód po wyprowadzeniu się z domu, nie utrzymywał już kontaktów z ojczymem, czasami widywał się z przyrodnim bratem.

Powód T. J. był silnie emocjonalnie związany ze swoją matką. Matka wspierała go, pomagała mu na co dzień, mógł liczyć na matkę. Śmierć mamy w wyniku wypadku komunikacyjnego była dla powoda ciężkim przeżyciem psychicznym, które wywołało u niego cierpienie i żal po jej stracie. Powód nie podjął leczenia psychiatrycznego, ani nie miał kontaktu z psychologiem. Śmierć matki nie spowodowała u powoda wystąpienia zaburzeń psychicznych, wywarła natomiast duży wpływ na funkcjonowanie powoda w rodzinie – więzi rodzinne, zwłaszcza z ojczymem i przyrodnim bratem, uległy osłabieniu. Strata matki wpłynęła też na funkcjonowanie powoda w sferze życia osobistego. Powód odczuwa brak matki i wsparcia z jej strony.

Powód aktualnie w związku ze śmiercią matki nie wymaga leczenia psychiatrycznego ani terapii psychologicznej, a rokowania na przyszłość są pozytywne. W następstwie śmierci matki nie wystąpił u powoda długotrwały lub trwały uszczerbek na zdrowiu.

/ **dowód:** odpis skrócony aktu urodzenia powoda (k. 57), odpis skrócony aktu małżeństwa powoda (k. 58), odpis postanowienia o umorzeniu dochodzenia z dnia 20 listopada 1987r. (k. 80-81), odpisy dokumentacji lekarskiej (k. 82-87), opinia biegłej sądowej z zakresu psychiatrii lek. med. A. P. i biegłej sądowej z zakresu psychologii W. G. (k.

236-238), zeznania powoda T. J. (nagranie, adnotacje k. 335-336), zeznania powoda J. M. (nagranie, adnotacje k. 332-334)/

W dacie wypadku komunikacyjnego powód P. M. miał 15 lat (ur. (...)). Mieszkał razem z rodzicami O. M. i J. M. oraz przyrodnim bratem T. J.. Funkcjonowanie intelektualne powoda jest obniżone do poziomu upośledzenia umysłowego w stopniu umiarkowanym. Powód ukończył gimnazjum w ośrodku szkolno – wychowawczym przy ul. (...) w C., przebywał tam w internacie. Mama odwiedzała go codziennie, troszczyła się o niego, pomagała mu w odrabianiu lekcji, chodziła z nim na spacer.

Powód był związany emocjonalnie ze swoją matką O. M.. Potrzebował jej, matka sprawowała nad nim opiekę, troszczyła się o niego. Śmierć matki w wypadku spowodowała definitywne zerwanie łączących ich więzi. U powoda śmierć matki wywołała cierpienie psychiczne, żal po jej stracie, tęsknotę, ale również spowodowała brak wystarczającej opieki i wsparcia w codziennym życiu, które zapewniała mu matka.

Na skutek śmierci matki nastąpiło osłabienie więzi rodzinnych, a powód będący praktycznie dzieckiem i dodatkowo niepełnosprawnym intelektualnie, nie był w stanie właściwie zorganizować sobie życia. Brak wystarczającej opieki ze strony innych osób, a także kontroli zachowań powoda zaowocowała skłonnością do używania alkoholu. Powód zaczął pić alkohol od 18 roku życia. Aktualnie będąc w wieku 28 lat powód ma poważny problem z alkoholem, którego nie uświadamia sobie. Wyrokiem Sądu Rejonowego w Częstochowie z dnia 25 października 2013r. w sprawie III K 730/13 powód został skazany za zabór w celu przywłaszczenia różnych metalowych, blaszanych przedmiotów (żłomu). Postanowieniem z dnia 16 kwietnia 2015r. powód został oddany pod dozór kuratora w powyższej sprawie karnej.

Powód orzeczeniami z dnia 28 stycznia 2010r. i z dnia 14 marca 2013r. został zaliczony do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności od dzieciństwa na okres do 31 marca 2016r. Obecnie powód potrzebuje leczenia psychiatrycznego w związku z zaburzeniami zachowania, które nie powstały jednak na skutek śmierci matki, ale są wynikiem upośledzenia umysłowego. Powód nie wymaga terapii psychologicznej. Wskazane byłoby, aby powód podjął leczenie odwykowe.

W następstwie śmierci matki nie wystąpił u powoda długotrwały lub trwały uszczerbek na zdrowiu. Upośledzenie umysłowe jest stanem, który towarzyszy powodowi od urodzenia i którego konsekwencją są zaburzenia w zachowaniu – charakteropatia oligofreniczna.

/ **dowód** : odpis skrócony aktu urodzenia powoda (k. 60), odpis wyroku Sądu Rejonowego w Częstochowie z dnia 25 października 2013r. w sprawie III K 730/13 (k. 312-314), odpis orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (k. 91, k. 275), odpis postanowienia z dnia 16 kwietnia 2015r. (k. 315), opinia biegłej sądowej z zakresu psychiatrii lek. med. A. P. i biegłej sądowej z zakresu psychologii W. G. (k. 288- 290), zeznania powoda P. M. (nagranie, adnotacje k. 336-337), zeznania powoda J. M. (nagranie, adnotacje k. 332-334)/

Sąd zważył, co następuje:

Analizując zasadność powództwa J. M., S. C., M. Z., T. J. i P. M., Sąd uznał za usprawiedliwione ich roszczenia co do zasady. W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut pozwanego (...) S.A. w W., że wypadek zaistniał z wyłącznej winy poszkodowanej O. M.. Z rzeczowej, jasnej i wyczerpującej opinii biegłych sądowych P. N. i J. N. z Biura (...) s.c. w T., którą Sąd uznał za przekonywującą i której ostatecznie strony również nie kwestionowały, wynika że bezpośrednim, ale nie jedynym, powodem zaistnienia wypadku było nieodpowiednie zachowanie się na drodze przez pieszą O. M.. Kierowca samochodu F. (...) I. P. przyczynił się natomiast do zaistnienia wypadku. Stopień przyczynienia kierowcy, za którego ponosi odpowiedzialność ubezpieczyciel, należy określić na **25%**.

Mając na uwadze rodzaj i wagę naruszonych przepisów i zasad bezpieczeństwa pozostających w związku przyczynowym z zaistnieniem wypadku, Sąd uznał za przekonywującą argumentację biegłych określających stopień przyczynienia kierowcy na 25%. Nieprawidłowości w zachowaniu pieszej polegały bowiem na tym, że weszła na

jezdnia z przeskody, przekraczala jezdnie w miejscu zabronionym, nie zachowala szczegolnej ostrozności oraz nie ustapila pierwszenstwa przejazdu kierowcy samochodu F. (...). Natomiast kierujacy samochodem F. I. P. zbyt pozno lub z wydłużonym czasem zareagowal na obecność pieszej na jezdni. Powodem mógł być jego stan nietrzeźwości. Miało to związek przyczynowy z zaistnieniem wypadku. Gdyby bowiem I. P. zareagowal poprawnie, to co prawda nie zatrzymalby samochodu przed miejscem wypadku, lecz piesza zdazyłaby zejść z toru jazdy F. (...).

Nadmienić należy, iż w niniejszej sprawie odpowiedzialności kierowcy I. P. za spowodowanie wypadku drogowego z dnia 29 czerwca 2002 roku nie przesadza prawomocny wyrok karny skazujacy za popełnienie przestępstwa z art. 177 k.k., który byłby wiążacy dla sądu w procesie cywilnym na podstawie art. 11 k.p.c. I. P. zostal bowiem prawomocnie skazany za czyn polegajacy na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości, tj. występke z art. 178a §1 k.k., a nie za spowodowanie wypadku drogowego. Podkreślić należy, że zarówno wyrok uniewinniajacy, jak i brak skazania, nie są wiążące dla sądu w sprawie cywilnej i w procesie cywilnym sad może czynić własne ustalenia, nie wyłaczajac mniej korzystnych dla osoby, która była oskarżona, ale nie została skazana.

Sad cywilny nie jest też związany w takiej sytuacji ustaleniami sądu karnego wynikajacymi z uzasadnienia wyroku. Sad cywilny może czynić własne ustalenia w zakresie okoliczności, które nie dotyczą popełnienia przestępstwa za które oskarżony zostal skazany (tj. w niniejszej sprawie w zakresie przestępstwa z art. 178a § k.k.), mimo że pozostają w związku z nim. Ustalenia te mogą różnić się od tych, których dokonal sad karny (por.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1974r., II CR 46/74, OSP 1975/3/63; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 października 2012r., III APa 16/12, LEX nr 1236143).

W niniejszej sprawie Sad nie kwestionuje oczywiście faktu popełnienia przez kierowcę I. P. czynu z art. 178a §1 k.k., za który zostal prawomocnie skazany wyrokiem karnym. Nie stalo to jednak na przeszkodzie poczynieniu przez sad cywilny w oparciu o zebrany materiał dowodowy dalszych, w tym wypadku bardziej niekorzystnych dla sprawcy ustaleń, że jego zachowanie pozostawalo również w związku przyczynowym z wypadkiem drogowym, w następstwie którego zginęła O. M., tj., że kierowca przyczynil się do zaistnienia tego wypadku.

Dodać należy, że wbrew twierdzeniom powodów przyjęcie, że poszkodowana przyczynila się do zaistnienia szkody w 75% nie prowadzi do „paradoksalnych” konsekwencji. Skoro są możliwe sytuacje, w których wypadek następuje z wyłacznej winy poszkodowanego, to tym bardziej może się zdarzyć, że wypadek nastapi w przeważajacej mierze z przyczyn leżacych po stronie poszkodowanego, przy mniejszym stopniu przyczynienia się kierowcy.

Podkreślić należy, że żądanie zasądzenia na rzecz powodów zadośćuczynienia za stratę osoby bliskiej znajduje swoją podstawę w przepisach art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c.

Mimo, że w dacie zdarzenia, tj. 29 czerwca 2002 roku, objętego odpowiedzialnością ubezpieczeniową pozwanego, nie obowiazowal art. 446 § 4 k.c., wprowadzony do Kodeksu cywilnego z dniem 3 sierpnia 2008 roku, w doktrynie i orzecznictwie ugruntowany jest poglad, że spowodowanie śmierci osoby bliskiej mogło wówczas stanowić naruszenie dóbr osobistych najbliższych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia pieniężnego za doznana krzywdę na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. (por.: uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2014r., III CZP 2/14, LEX nr 1504917; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 roku w sprawie III CZP 76/10, LEX nr 604152, www.sn.pl, Biul.SN 2010/10/11; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2012r., I CSK 314/11, LEX nr 1164718; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2012r., II CSK 677/11, LEX nr 1228438; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 7 listopada 2012r., I ACa 488/12, LEX nr 1237242; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13 lutego 2013r., I ACa 1221/12, LEX nr 1294825; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 11 stycznia 2013r., I ACa 729/12, LEX nr 1278078; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 15 lutego 2013r., I ACa 839/12, LEX nr 1289380; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20 lutego 2013r., I ACa 364/12, LEX nr 1292636; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 7 marca 2013r., I ACa 794/12, LEX nr 1306005; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 2 października 2013r., I ACa 393/13, LEX nr 1378760).

Katalog dóbr osobistych, wyszczególnionych w art. 23 k.c. nie wymienia wprawdzie takiej wartości jak prawo do życia rodzinnego, należy jednak uznać, że podlega ona ochronie prawnej, gdyż katalog, do którego odwołuje się art. 23 k.c. nie jest katalogiem zamkniętym i ma charakter wyłącznie egzemplifikacyjny. Nie ulega bowiem wątpliwości, że rodzina jako związek najbliższych osób, które łączy szczególna więź wynikająca najczęściej z pokrewieństwa, podlega ochronie prawa. Dobro rodziny jest chronione nie tylko przepisami rangi ustawowej, lecz także art. 71 Konstytucji RP, który stanowi, że państwo w swej polityce społecznej i gospodarczej ma obowiązek uwzględniania dobra rodziny.

Więź rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc. Zatem więzi małżonków oraz więzi rodziców z dziećmi istniejące w prawidłowo funkcjonującej rodzinie zasługują na status dobra osobistego, podlegającego ochronie z art. 24 § 1 k.c., a spowodowanie śmierci osoby bliskiej wskutek deliktu i przez to zerwanie tej najsilniejszej więzi emocjonalnej może stanowić naruszenie dóbr osobistych członków rodziny zmarłego oraz uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia w oparciu o art. 448 k.c. (por.: uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 roku w sprawie IV CSK 307/09, OSNC-ZD 2010/3/91; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20 lutego 2013r., I ACa 364/12, LEX nr 1292636).

Podkreślić także należy, że brak jest podstaw do upatrywania wyłączenia z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c., w przepisie art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U z 2013r., poz. 392 t.j.) i odpowiadającym mu – obowiązującym w dacie zdarzenia - § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 9 grudnia 1992 roku o ogólnych warunkach obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz.U. Nr 96, poz. 475).

W orzecznictwie panuje jednolity pogląd, że przepis art. 34 ust. 1 powołanej ustawy, ani w brzmieniu aktualnym, ani w brzmieniu pierwotnym, nie wyłączał z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c. (por.: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 93/12, LEX nr 1267081; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 lutego 2013r., I ACa 992/12, LEX nr 1289431; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 27 lutego 2013r., I ACa 864/12, LEX nr 1292643; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 6 marca 2013r., I ACa 769/12, LEX nr 1316180).

Przenosząc powyższe rozważania na kanwę niniejszej sprawy, w świetle ustalonego stanu faktycznego, należy stwierdzić, że więzi pomiędzy powodem J. M. a jego żoną O. M. oraz pomiędzy powodami S. C., M. Z., T. J. i P. M. a ich matką O. M., były bardzo silne. Relacje powodów z O. M. wyglądały w taki sposób, jaki został przedstawiony w ustalonym stanie faktycznym. Należy podkreślić, że z uwagi na występujące między powodami różnice osobowościowe i odmienności w sposobie funkcjonowania, własne predyspozycje psychofizyczne oraz problemy każdej z tych osób, także ich relacje z O. M. przejawiały się w różny sposób, powodowie kładli nacisk na różne aspekty tych relacji, ponadto w indywidualny sposób przeżywali śmierć O. M..

Nie budzi jednak wątpliwości, że zarówno związek (...) z żoną był głęboki, jak i każde z dzieci było związane uczuciowo z matką, szanowało ją i bardzo przeżywało jej stratę. Nieodwracalne zerwanie tych więzi na skutek śmierci O. M. w znaczący sposób wpłynęło na stan emocjonalny powodów, spowodowało u powodów żalobę, smutek i żal. Więzy łączące małżonków oraz matkę i dzieci są niewątpliwie jednymi z intensywniejszych, jakie mogą wystąpić w relacjach międzyludzkich.

Podkreślić należy, że niezależnie od różnic między powodami, wszyscy oni podkreślali niezaprzeczalną i niezastąpioną rolę O. M. w scalaniu rodziny, w dbaniu o utrzymywanie kontaktów przez wszystkich jej członków, wspólne obchodzenie Ś. i innych uroczystości rodzinnych. Sytuacje życiowe i materialne powodów były trudne, a O. M. stanowiła tę osobę, która w miarę swoich możliwości starała się pomóc każdemu, zarówno mężowi, zwłaszcza w związku z jego problemem alkoholowym, jak i dzieciom – w ich problemach, z którymi się borykały. Powodowie podkreślali otrzymane ze strony O. M. wsparcie, opiekę, pomoc, doradztwo. Każdy z powodów mógł na nią liczyć.

Aktualnie brak jest negatywnych następstw śmierci O. M. w stanie zdrowia powodów natury psychicznej, które skutkowałyby trwałym lub długotrwałym uszczerbkiem na zdrowiu. Okoliczność ta nie pozbawia jednak zasadności żądania powodów, gdyż zadośćuczynienie ma rekompensować stratę osoby bliskiej w ogólności, tj. bezpowrotne zerwanie więzi rodzinnych z tą osobą.

Przeżywanie traumy po stracie osoby bliskiej jest indywidualną sprawą każdego człowieka. Stosownie do własnych możliwości psychicznych, osobowości i charakteru, a także okoliczności zewnętrznych, każdy szuka w tym zakresie własnych rozwiązań. W świetle zasad doświadczenia życiowego należy ocenić, że szybki powrót do pracy lub wejście w nowe relacje osobiste są traktowane, nie, jako oznaka braku żałoby, ale sposób na jej przezwyciężenie, złagodzenie bólu, który zawsze występuje po utracie osoby najbliższej. (por. też: wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 7 sierpnia 2013r., I ACa 329/13, LEX nr 1356575).

Natomiast w/w okoliczności mogą mieć wpływ na wysokość zadośćuczynienia. Przyjmuje się bowiem, że w razie śmierci osoby bliskiej na rozmiar krzywdy mają przede wszystkim wpływ dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią tej osoby, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem tego odejścia, stopień w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy, czy wiek pokrzywdzonego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 27 marca 2013r., I ACa 1351/12, LEX nr 1313321).

Krzywda powodów wynika, jak wskazano, z bezpowrotnego zerwania więzi łączącej osoby bliskie sobie, a taka więź nie musi dotyczyć jedynie osób nieskazitelnych, których postępowanie pod każdym względem byłyby wzorem do naśladowania. Problemy powoda J. M. z alkoholem, które występowały także przed śmiercią żony, nie przekreślają faktu istnienia silnych więzi powoda z żoną, ani też przeżywania przez powoda traumy po jej nagłej, niespodziewanej śmierci. Małżonkowie niewątpliwie byli ze sobą zżyci i darzyli się uczuciem. Podobnie, różnego rodzaju problemy życiowe dzieci O. M. nie powodowały osłabienia ich więzi z matką, wręcz przeciwnie, matka była osobą do której każde z dzieci udawało się w chwili słabości, potrzeby uzyskania pomocy i zrozumienia.

W toku procesu, powodowie podkreśli, że największa krzywda spotkała powoda J. M., po śmierci żony nie był już w stanie ułożyć sobie życia, popadł w większy alkoholizm, przestał pracować. Pozostali powodowie, tj. dzieci O. M., pomimo jej śmierci, które to zdarzenie było niewątpliwie dla nich tragedią, nie stali się osobami całkowicie samotnymi. Powodowie nie znaleźli się w sytuacji utraty jedynej bliskiej im osoby. Otoczenie innych bliskich osób, konieczność dbania o potrzeby rodziny, upływ czasu, pomagają w radzeniu sobie z poczuciem straty.

Z tych wszystkich względów, Sąd uznał za zasadne przyjęcie jako punktu wyjścia do ustalenia wysokości zadośćuczynienia należnego powodowi J. M. kwotę **80 000 zł**. Po obniżeniu powyższego zadośćuczynienia z powodu przyczynienia się poszkodowanej do wypadku w 75%, należne powodowi zadośćuczynienie wynosi kwotę 20 000 zł. W związku z powyższym, Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda J. M. kwotę **20 000 zł** tytułem zadośćuczynienia (punkt 1 wyroku).

Natomiast jako punkt wyjścia do ustalenia zadośćuczynienia na rzecz powodów T. J., M. Z., S. C. i P. M. Sąd przyjął kwoty **po 40 000 zł**. Po obniżeniu powyższego zadośćuczynienia z powodu przyczynienia się poszkodowanej do wypadku w 75%, należne powodom zadośćuczynienie wynosi po 10 000 zł. W związku z powyższym, Sąd zasądził od pozwanego na rzecz każdego z powodów kwotę **po 10 000 zł** tytułem zadośćuczynienia (punkt 4, 6, 8 i 10 wyroku).

Stosownie do art. 446 § 3 k.c., sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli skutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Przyjmuje się, że znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, o którym mowa w tym przepisie, obejmuje niekorzystne zmiany bezpośrednio w sytuacji materialnej najbliższych członków rodziny zmarłego, jak też zmiany w sferze dóbr niematerialnych, które rzutują na ich sytuację materialną. Zasadnicza różnica między zadośćuczynieniem a „stosownym” odszkodowaniem, przejawia się w tym, że zadośćuczynienie obejmuje rekompensatę krzywdy moralnej, a więc krzywdy pozostającej w sferze subiektywnych,

wewnętrznych przeżyć danej osoby. Z kolei sam ból, poczucie osamotnienia, krzywdy i zawiedzionych nadziei po śmierci osoby bliskiej, nie stanowią podstawy do żądania odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 k.c.

Odszkodowanie z art. 446 § 3 k.c. obejmuje szeroko rozumiane szkody majątkowe, często niewymierne, w związku ze znacznym pogorszeniem sytuacji życiowej. Przewidziany w tym przepisie skutek musi mieć charakter majątkowy; rozumiane w ten sposób znaczące pogorszenie się sytuacji życiowej może być natomiast efektem nie tylko majątkowych, ale również niemajątkowych następstw utraty najbliższego członka rodziny przez osoby uprawnione. Pogorszenie sytuacji życiowej to nie tylko uszczerbek w aktualnej sytuacji materialnej, lecz także w realnej możliwości polepszenia warunków życiowych w przyszłości; przy czym owo pogorszenie musi mieć charakter obiektywny, decydujące nie są więc subiektywne odczucia pośrednio poszkodowanego, ale kryteria obiektywne. Przy ustaleniu świadczenia na podstawie art. 446 § 3 k.c. sąd obowiązany jest wziąć pod uwagę różnicę pomiędzy stanem, w jakim znaleźli się członkowie rodziny zmarłego po jego śmierci, a ich przewidywanym stanem, gdyby zmarły żył. Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej może przejawiać się w utracie wsparcia i pomocy w różnych sytuacjach życiowych, a zwłaszcza w utracie szansy na pomoc w przyszłości. (por.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2010r., I PK 88/10, LEX nr 737254; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14 kwietnia 2010r., I ACa 178/10, LEX nr 715515; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 marca 2014r., I ACa 1226/13, LEX nr 1451713; uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 10 czerwca 2014r. I ACa 158/14, LEX nr 1488662; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 września 2014r., I ACa 442/14, LEX nr 1526989; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 30 września 2014r., I ACa 616/14, LEX nr 1527132).

W świetle tych rozważań, uznać należy, że przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej w postaci znacznego pogorszenia sytuacji życiowej zostały spełnione w odniesieniu do powoda J. M..

Niewątpliwie pod pojęciem znacznego pogorszenia sytuacji życiowej w rozumieniu przedstawionym powyżej mieści się utrata osoby bliskiej, na której pomoc i wsparcie mógłby uprawniony liczyć w dalszym życiu. Sytuacja życiowa powoda J. M. po śmierci żony uległa drastycznej zmianie. Żona zapewniała mu pomoc, wsparcie i kontrolowała zachowania powoda. Gdyby żona żyła, z uwagi na dobry stan zdrowia, mogłaby zajmować się mężem zapewne jeszcze przez wiele lat. O. M. dbała o porządek w domu, zajmowała się wszystkimi domowymi czynnościami, tj. przygotowywaniem posiłków, sprząaniem, praniem, sprawowała też kontrolę nad używaniem alkoholu przez męża.

Po śmierci żony, powód zaczął więcej pić i w związku z tym popadł w jeszcze większe uzależnienie od alkoholu, stracił pracę, zaniedbał się i przestał dbać o utrzymanie bliskich relacji z dziećmi żony. Ponadto O. M. pozostawała od wielu lat w stałym zatrudnieniu i nawet w przypadku, gdyby jej mąż i tak utracił pracę z uwagi na problem alkoholowy, jego sytuacja ekonomiczna, byłaby o wiele korzystniejsza z uwagi na stały dochód uzyskiwany przez żonę.

O. M. w chwili śmierci miała 50 lat (ur. (...)). Nawet licząc orientacyjnie, że zajmowałaby się mężem jeszcze przez 10 lat przeznaczając dla niego jedną godzinę dziennie, przy przyjęciu stawki nie przewyższającej stosowanej przez MOPS za usługi opiekuńcze, tj. 10 zł za godzinę, to daje kwotę 36 000 zł (30 dni × 1 godzina dziennie × 10 zł × 12 miesięcy × 10 lat = 36 000 złotych). Oczywiście nie jest możliwe wyliczenie odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej w sposób ściśle matematyczny, jest ono niewymierne i „stosowne”. Przedstawione wyżej wyliczenie nie stanowi wyliczenia należnego powodowi odszkodowania z art. 446§3 k.c., ma jedynie charakter orientacyjny i obrazowy, wskazujący na fakt, że szkoda poniesiona przez powoda ma wymiar ekonomiczny.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznał żądanie powoda J. M. o zasądzenie odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej za zasługujące na uwzględnienie. Sąd uznał za zasadne przyjęcie jako punktu wyjścia do ustalenia wysokości odszkodowania należnego powodowi J. M. kwoty **30 000 zł**. Po obniżeniu powyższego odszkodowania z powodu przyczynienia się poszkodowanej do wypadku w 75%, należne powodowi odszkodowanie wynosi kwotę 7 500 zł. W związku z powyższym w punkcie 2 wyroku Sąd zasądził na rzecz powoda kwotę **7 500 zł** tytułem odszkodowania z art. 446§3 k.c.

Ocena rozmiaru szkody, a w konsekwencji wysokości żądanego zadośćuczynienia i odszkodowania, podlega weryfikacji sądowej. Jednakże byłoby niedopuszczalne przyjęcie, że poszkodowany ma czekać z otrzymaniem

świadczenia z tytułu odsetek do chwili ustalenia wysokości szkody w konkretnym przypadku. Orzeczenie sądu przyznające zadośćuczynienie ma charakter rozstrzygnięcia deklaratoryjnego, a nie konstytutywnego, skoro sąd na podstawie zaofiarowanych w sprawie dowodów rozstrzyga, czy doznane cierpienia i krzywda oraz potencjalna możliwość ich wystąpienia w przyszłości miały swoje uzasadnienie w momencie zgłoszenia roszczenia. Orzeczenie to nie jest więc źródłem zobowiązania sprawcy szkody względem poszkodowanego do zapłaty zadośćuczynienia. Rzeczywistym źródłem takiego zobowiązania jest czyn niedozwolony.

Zasadą jest więc, że zarówno odszkodowanie jak i zadośćuczynienie za krzywdę stają się wymagalne po wezwaniu zobowiązanego przez poszkodowanego do spełnienia świadczenia (art. 455 § 1 k.c.). Od tej chwili biegnie termin do odsetek za opóźnienie (art. 481 § 1 k.c.). Zasada ta doznaje wyjątków, które wynikają jedynie z art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (por.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 2013r., I CSK 667/13, LEX nr 1391106).

Powodowie J. M., S. C., M. Z. i P. M. zgłosili swoje roszczenia pismem z dnia 10 stycznia 2013 roku (k. 75-77). Uwzględniając siedem dni na doręczenie pisma, ustawowe odsetki za opóźnienie są należne od daty po upływie 30 dni, tj. od 17 lutego 2013 roku. Za okres do 9 lipca 2013 roku odsetki te w odniesieniu do J. M. wyniosły kwotę **1 400 zł 62 gr** / $(143 \text{ dni} \times 27 500 \text{ zł} \times 0,13) : 365 \text{ dni} = 1 400 \text{ zł } 62 \text{ gr}$ /. Natomiast w odniesieniu do powodów S. C., M. Z. i P. M. odsetki te wyniosły kwotę **po 509 zł 32 gr** / $(143 \text{ dni} \times 10 000 \text{ zł} \times 0,13) : 365 \text{ dni} = 509 \text{ zł } 32 \text{ gr}$ /. Odsetki te Sąd zasądził w punktach 3, 7, 9 i 11 wyroku.

Powód T. J. zgłosił swoje roszczenie pismem z dnia 28 stycznia 2013 roku (k. 73-74). Uwzględniając siedem dni na doręczenie pisma, ustawowe odsetki za opóźnienie są należne od daty po upływie 30 dni, tj. od 7 marca 2013 roku. Za okres do 9 lipca 2013 roku odsetki te wyniosły kwotę **445 zł 21 gr** / $(125 \text{ dni} \times 10 000 \text{ zł} \times 0,13) : 365 \text{ dni} = 445 \text{ zł } 21 \text{ gr}$ / (punkt 5 wyroku).

Dalsze ustawowe odsetki za opóźnienie Sąd zasądził od daty wniesienia pozwu, tj. od dnia 10 lipca 2013 roku.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c., art. 102 k.p.c. oraz §2 ust. 1, 2, §4 ust. 1, §6 pkt 5, 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013r., poz. 461 ze zm.).

Koszty poniesione w toku procesu przez powodów obejmowały koszty zastępstwa procesowego w kwocie 3 600 zł – w odniesieniu do powoda J. M. i po 2 400 zł – w odniesieniu do każdego z pozostałych powodów oraz opłatę od pełnomocnictwa – 34 zł (k. 22).

Pozwany poniósł koszty zastępstwa procesowego w wysokości 3 600 zł – w odniesieniu do obrony przed roszczeniem powoda J. M., w wysokości po 2 400 zł – w odniesieniu do obrony przed roszczeniami pozostałych powodów.

Powód J. M. wygrał proces w 37 %, pozostali powodowie po około 50%. Po stosunkowym rozdzieleniu kosztów procesu, powód J. M. byłby zobowiązany do zwrotu na rzecz pozwanego kwoty 929 zł 71 gr tytułem kosztów procesu. Natomiast koszty przypadające na pozostałych powodów i pozwanego były w przybliżeniu porównywalne do tych poniesionych już przez te strony w toku procesu, co uzasadnia wzajemne zniesienie kosztów procesu. W odniesieniu do J. M. mając na uwadze charakter sprawy i sytuację majątkową oraz życiową powoda, Sąd nie obciążał go w/w kosztami i również orzekł o wzajemnym zniesieniu kosztów procesu pomiędzy tym powodem a pozwanym.

Koszty sądowe poniesione w toku procesu przez Skarb Państwa obejmowały: opłaty od pozwu w kwotach – 8 137 zł /3 939 zł + 1 045 zł + $(1051 \text{ zł} \times 3)$ /, wynagrodzenie biegłych w kwotach: 572 zł (k. 242), 567 zł (k. 260), 378 zł (k. 291), 395 zł 80 gr (k. 291), 482 zł 61 gr (k. 341), 2 800 zł (k. 195). Razem – 13 332 zł 41 gr.

Stosownie do art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2014r., poz. 1025 z późn. zm.) Sąd nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 6 266 zł tytułem zwrotu w/w kosztów sądowych, których powodowie nie mieli obowiązku uiścić. Kwota ta stanowi należne koszty sądowe, w części co do której powództwo zostało uwzględnione (średnio w 47 %).

Natomiast na podstawie art. 113 ust. 4 powołanej ustawy, z uwagi na charakter sprawy i sytuację materialną i życiową powodów, Sąd odstąpił od obciążenia powodów kosztami sądowymi z zasądzzonego roszczenia.